

Evaluatie gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid Valkenburg aan de Geul

Stand van zaken en
aandachtspunten voor
de komende periode

Karin Hoogeveen
Carlijn Waaijer

Sardes, november 2022

Evaluatie gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid Valkenburg aan de Geul

**Stand van zaken en aandachtspunten voor de
komende periode**

Inhoudsopgave

Inleiding	5
1.1 De evaluatie	5
1.2 Werkwijze	5
2. Het onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 in Valkenburg.....	7
2.1 Ambities en doelen.....	7
2.2 Subsidies	7
2.3 Verantwoording	8
2.4 Inspectierapport VVE.....	8
2.5 Resultaatafspraken.....	8
3. De voorschoolse educatie: kindplaatsen, doelgroepdefinitie, indicering en toeleiding	10
3.1 Kindplaatsen.....	10
3.2 Doelgroepdefinitie en indicatiestelling	10
3.3 Toeleiding en non-bereik.....	11
4. Doorgaande lijn	13
4.1 Samenwerkende kindcentra (SKC's)	13
4.2 Overdracht	13
4.3 Afstemming	14
4.4 Knooppunten.....	14
5. Ouderbetrokkenheid	16
6. Taalbeleid	17
6.1 Leesbevordering	17
6.2 Ouderactiviteiten	17
7. Overlegstructuren.....	19

8.	Monitoring en verantwoording.....	21
9.	Relatie met andere beleidsterreinen	22
9.1	De gemeente	22
9.2	Onderwijs en kinderopvang.....	22
10.	Conclusies en aanbevelingen	24
10.1	Beleid huidige periode.....	24
10.2	Komende beleidsperiode.....	24
10.3	Overige onderwerpen gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid	26
10.4	Samenhang in het beleid	27
	Bijlage 1 De interviewleidraad	28
	Bijlage 2 De geïnterviewden.....	30

Inleiding

De gemeente Valkenburg aan de Geul krijgt sinds 2019 budget van het Rijk voor het terugdringen en voorkomen van onderwijsachterstanden. Ook in de nieuwe periode voor het onderwijsachterstandenbeleid krijgt de gemeente rijksmiddelen. Om het beleidskader voor de komende vier jaar vast te kunnen stellen, heeft de gemeente behoefte aan een evaluatie door een externe partij. In 2023 breekt immers een nieuwe beleidsperiode aan waarvoor een nieuw beleidsplan opgesteld moet worden. In aanloop naar het schrijven van het nieuwe plan is Sardes daarom gevraagd een evaluatie uit te voeren naar de afgelopen periode.

Sardes heeft in oktober gesprekken gevoerd met relevante organisaties en beleidsdocumenten geanalyseerd. Deze rapportage bevat de conclusies die als input kunnen dienen voor het nieuwe onderwijsachterstandenbeleid.

1.1 De evaluatie

De gemeente Valkenburg aan de Geul wil graag inzicht in de opbrengsten van het onderwijsachterstandenbeleid dat als input kan dienen voor een voorstel voor de gemeenteraad voor het onderwijsachterstandenbeleid voor de komende vier jaar. Een evaluatie geeft een reflectie op het beleid van de afgelopen periode en een overzicht van de sterke en zwakke punten. Het levert de gemeente en haar partners handvatten voor het ontwikkelen van een gezamenlijke inhoudelijke lijn en uitgangspunten voor de komende OAB-periode en voor de prioritering in het onderwijsachterstandenbeleid.

Er zijn twee onderzoeksvragen geformuleerd:

1. Wat is gerealiseerd van de plannen in het kader van het onderwijsachterstandenbeleid tussen 2019 en nu?
2. Wat is goed gegaan en wat verdient nog aandacht?

1.2 Werkwijze

Sardes heeft het onderzoek op kwalitatieve wijze uitgevoerd. Dat wil zeggen dat de uitkomsten gebaseerd zijn op interviews en (beleids-)documenten. Resultaten op kindniveau maken geen deel uit van de evaluatie. Een van de redenen hiervan is dat recentelijk is gestart met de implementatie van de peutermonitor en de resultaten hiervan nog niet beschikbaar zijn.

De werkwijze bestaat uit drie stappen: een deskresearch, interviews en analyse en rapportage.

1. Deskresearch

Om een goed beeld te krijgen van de stand van zaken in de gemeente zijn relevante beleidsstukken, aangeleverd door de gemeente, doorgenomen. Deze informatie is gebruikt als achtergrond bij het interviewen. Het gaat om de volgende documenten:

- Beleidsplan: Samen de juiste dingen doen
- Inspectierapport gemeente Valkenburg
- Evaluatie en jaaragenda SKC 2021
- Getekende resultaatafspraken
- Intentieverklaring Lokale Ontwikkelingsagenda
- Samenwerkend Kindcentrum – eerste verkenning, 2020.
- Kosten OAB 2019-2022

In de oriëntatiefase is tevens gesproken met de beleidsmedewerker die verantwoordelijk is voor het onderwijsachterstandenbeleid. Dat gesprek ging over de beleidscontext en de onderwerpen c.q. aandachtspunten die in de evaluatie van belang zijn. Voorafgaand aan de interviews is de interviewleidraad vastgesteld (zie bijlage 1) en zijn de gesprekspartners bepaald (zie bijlage 2).

2. Interviews

Op 3 en 4 oktober 2022 hebben interviews plaatsgevonden met betrokkenen bij het onderwijsachterstandenbeleid, merendeels op locatie, enkele online.

3. Analyse en rapportage

Elk gesprek is vastgelegd en de verslagen zijn geanalyseerd. Deze verslagen en de eerder genoemde deskresearch vormen de basis voor de voorliggende rapportage waarin de ervaringen met verschillende onderdelen van het beleid door diverse betrokkenen, de opbrengsten en wensen voor de toekomst aan de orde komen.

2. Het onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 in Valkenburg

2.1 Ambities en doelen

De gemeente heeft samen met de lokale partners een beleidsplan opgesteld: *Samen de juiste dingen doen*. De overkoepelende visie van het beleid luidt:

“Een kwalitatieve goede en veilige beginnende leerplek voor alle kinderen van 2-6 jaar waarbij partners systematisch samenwerken aan een stevig en duurzaam fundament om deze kinderen een gelijke kans te geven op een goede schoolloopbaan”.

De ambities, doelen en activiteiten zijn:

- We hanteren samen met de regio een uitgebreide doelgroepdefinitie.
- Voor het monitoren van indiceringen en het bereik, kind ontwikkelingen en resultaatafspraken gaan we regiobreed gebruik maken van een monitor.
- We gaan het bereik monitoren en vergroten. Van alle geïndiceerde doelgroepkinderen volgt eind 2022 tenminste 75% het VVE programma. Om het jaar daarna 80% te halen en te houden.
- De voorschool werkt nauw samen met de vroegschool in integrale en inclusieve kindcentra (IKC). Deze samenwerking wordt vastgelegd in locatieplannen waarin ook de resultaatafspraken vermeld worden.
- Elke voorschool en elke vroegschool zorgt voor een gecertificeerde methode voor onderwijs aan peuters en kleuters.
- Ieder doelgroepkind en ieder zorgkind wordt warm overdragen naar de vroegschool. Daarbij streven we erna de ouders hierbij te betrekken. Elk regulier kind wordt schriftelijk overgedragen. Voor de overdracht tussen voorschool en vroegschool wordt een gemeentelijk overdrachtsformulier gebruikt.
- De Knooppunten waarin de externe zorg voor kinderen wordt geregeld wordt uitgebreid van 4-12 jaar naar 0-12 jaar in elk IKC.
- We gaan nieuwe regels door het college laten vaststellen rondom de kindgebonden subsidie voor peuteropvang en voorschoolse educatie.
- We blijven met elkaar in gesprek, monitoren de voortgang, evalueren en sturen bij op niveau van een IKC, maar ook gemeentelijk en regionaal niveau.
- We gaan een pilot starten rondom ouderbetrokkenheid.

2.2 Subsidies

Op basis van het beleidsplan zijn middelen beschikbaar gesteld aan onderwijs en kinderopvang om het onderwijsachterstandenbeleid vorm te geven. De gemeente subsidieert de voorschoolse educatie en daarnaast is er sinds 2020 een subsidieregeling waarbij scholen samen met een voorschool jaarlijks middelen kunnen aanvragen voor specifieke onderwerpen, zoals een doorgaande lijn, zorg, vergroten ouderbetrokkenheid of een verlengde schooldag.

Daarnaast hebben scholen en gemeente aanvullende middelen gekregen vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) om achterstanden die door de coronamaatregelen zijn ontstaan, terug te dringen. Deze middelen staan los van het onderwijsachterstandenbeleid, maar scholen en gemeenten gebruiken ze vaak wel om bestaande interventies te versterken.

2.3 Verantwoording

In het beleidsplan zijn de volgende afspraken gemaakt over verantwoording:

- ❖ De resultaatafspraken met voorschoolse aanbieders en scholen die voortvloeien uit de visie en ambities worden in een apart document, jaarlijks vastgelegd.
- ❖ Het invoeren van een overlegstructuur en een externe controle moet de voortgang van deze activiteiten bewaken.
- ❖ De resultaten en een evaluatie zal middels een jaarverslag per SKC worden ingeleverd. Tezamen met de resultaten van de gemeentelijke coördinatie en de voortgang van op te starten pilots, zal het college en daarna ook de gemeenteraad worden geïnformeerd middels een overkoepelend jaarverslag van dit gemeentelijke beleid.

De ontwikkeling en uitvoering van het onderwijsachterstandenbeleid vinden (deels) plaats met de samenwerkende gemeenten van de regio Maastricht-Heuvelland. Zo is er gezamenlijk gestart met de peutermonitor van Innovatie nul 13.

2.4 Inspectierapport VVE

In 2020 heeft de Inspectie van het onderwijs geconstateerd dat de gemeente goed op dreef is. Aandachtspunten zijn:

- Met de schoolbesturen die voerschoolse educatie aanbieden afspraken maken over wat ze willen dat (doelgroep-) kleuters kennen en kunnen om succesvol in groep 3 te kunnen starten.
- Met de schoolbesturen die voerschoolse educatie aanbieden afspraken maken over de wijze waarop informatie wordt verzameld over de kwaliteit om vast te stellen of het beleid het gewenste effect heeft.
- Ouderbetrokkenheid intensiveren.

2.5 Resultaatafspraken

In januari 2020 zijn de Resultaatafspraken getekend door de wethouder, de beide schoolbesturen (Innovo en kom Leren) en de kinderopvang (MIK).

Partijen spreken het volgende af:

'Na te streven resultaten

Groei en resultaten van peuters en kleuters monitoren we op vier ontwikkelgebieden (taal, rekenen, motoriek en sociaal-emotionele ontwikkeling) middels een door de gemeente aan te leveren monitoringssysteem in de voerschool op 4 momenten (2,5 jaar, 2 jaar en 11 maanden, 3,5 jaar en 3 jaar en 11 maanden) en in de voerschool in januari en juni elk jaar.

Voerschool:

- De resultaten op de 4 ontwikkelingsgebieden van de reguliere peuters komen niet onder de voor hun leeftijd geldende ontwikkelingsnorm gedurende de voerschool.
- De achterstand op de 4 ontwikkelingsgebieden van de doelgroepeuters zijn gedurende de voerschool tenminste verbeterd ten opzichte van het startmoment / eerste

meetmoment op de voorschool. Als er geen sprake is van achterstand, komt de peuter niet onder de voor hun leeftijd geldende ontwikkelingsnorm gedurende de voorschool.

Vroegschool:

- De resultaten op de 4 ontwikkelingsgebieden van de reguliere kleuters komen niet onder de voor hun leeftijd geldende ontwikkelingsnorm gedurende de vroegschool.
- De achterstand op de 4 ontwikkelingsgebieden van de doelgroepkleuters zijn bij het begin van groep 3 tenminste verbeterd ten opzichte van de vroegschool (overdrachtsformulier) of eerste meetmoment. Als er geen sprake is van achterstand, komt de kleuter niet onder de voor hun leeftijd geldende ontwikkelingsnorm gedurende de voorschool.
- De (cito) toets (spelling, technisch lezen, rekenen en sociaal-emotionele ontwikkeling) in groep 3 geeft aan dat 75% van de doelgroepkleuters minimaal een voldoende scoort voor de voor hun leeftijd geldende ontwikkelingsnorm.
- De (cito) toets (spelling, technisch lezen, rekenen en sociaal-emotionele ontwikkeling) in groep 3 geeft aan dat 90% van de reguliere kleuters minimaal een voldoende scoort voor de voor hun leeftijd geldende ontwikkelingsnorm.'

3. De voorschoolse educatie: kindplaatsen, doelgroepdefinitie, indicering en toeleiding

3.1 Kindplaatsen

De gemeente Valkenburg aan de Geul heeft 80 fulltime kindplaatsen in de voorschool. Die zijn verspreid over vijf locaties en vijf dagen per week beschikbaar met uitzondering van één locatie – Sibbe - waar de voorschool 4 dagen open is. Overal wordt namelijk gewerkt met een erkend programma voor vve met daarvoor opgeleide pedagogisch medewerkers. In 2019 gingen peuters 7 uur naar de voorschool en doelgroepkinderen nog een extra 3,5 uur per week. Vanaf augustus 2020 moest dit aanbod voor doelgroepkinderen minimaal 16 uur worden.

Alle kinderen kunnen vanaf 2 jaar tot en met 4 jaar 2 dagdelen naar de VVE. Kinderen met een doelgroepindicatie kunnen vanaf 2,5 jaar 2 dagdelen extra gratis naar de VVE.

3.2 Doelgroepdefinitie en indicatiestelling

De doelgroepdefinitie die de gemeente hanteert, is breder dan het wettelijk minimum. Kinderen kunnen worden geïndiceerd aan de hand van de volgende criteria:

- Een doelgroepkind is een kind tussen 2,5-6 jaar oud met een vastgesteld schoolgewicht vanwege het opleidingsniveau van zijn/haar ouders.
- Een doelgroepkind is ook een kind met een door de jeugdarts van de JGZ geconstateerde spraak-taalachterstand op de leeftijd van 18 maanden.
- Een doelgroepkind is ook een kind met een kans op een spraak- taalachterstand door belemmeringen zoals:
 - Nederlands (of dialect) niet als thuistaal
 - Medische redenen van de ouder of het kind
 - Latere observaties door screening

De gemeente heeft de doelgroepdefinitie in samenspraak met onder andere de GGD opgesteld. De gemeente is een van de pioniers van brede indicering en de GGD kan zich in deze visie vinden, omdat er een gevarieerde populatie in de gemeente aanwezig is: "Ontwikkeling is meer dan enkel spraak/taalontwikkeling. Daarom vinden wij een brede doelgroepdefinitie juist prettig, zo geven we alle kinderen de kans om zich te ontwikkelen, op alle gebieden." Uit gesprekken met JGZ en kinderopvang blijkt dat de brede doelgroepdefinitie niet tot grote knelpunten leidt bij de kinderopvang, al is er per locatie wel een gevarieerde groep peuters aanwezig die om differentiatie vraagt in het aanbod. Overigens blijkt dat, ondanks de brede definitie, de grootste groep vve-kinderen bestaat uit kinderen met een spraak/taalachterstand van ouders die een andere thuistaal spreken of laagopgeleid zijn.

De JGZ en MIK delen een portal waarin wordt bijgehouden waarvoor een indicatie is afgegeven. Over het algemeen is de JGZ tevreden over de brede doelgroepdefinitie. De kinderopvang constateert dat zij soms kinderen krijgen doorverwezen die eigenlijk niet geholpen zijn met een vve-aanbod en waarvoor een andere vorm van ondersteuning wenselijk zou zijn.

Tussen de GGD en de kinderopvang zijn afspraken gemaakt over het voorkomen van wachtlijsten. Er is geen kwantitatief tekort aan vve-kindplaatsen binnen de groepen, maar het komt wel voor dat ouders hun kind niet op de locatie van hun keuze geplaatst krijgen. De kinderopvang vertelt dat sommige locaties een beter imago hebben dan andere, waardoor ouders een voorkeur hebben.

Conclusies

- Het realiseren van meer kindplaatsen in de gemeente is niet nodig.
- Indicatiestelling en registratie functioneren naar tevredenheid.
- De doelgroepdefinitie bevalt, hoewel de kinderopvang soms constateert dat een kind andere ondersteuning nodig heeft dan vve.

3.3 Toeleiding en non-bereik

Het totale bereik (kinderopvang in de gemeente) is de laatste jaren nagenoeg gelijk gebleven en schommelt rond de 58-59%. Het deelnamepercentages onder doelgroepkinderen is gestegen van 20% naar 45% tot 60% in 2019. Dit komt waarschijnlijk door de uitgebreidere doelgroepdefinitie en de steeds beter afgestemde toeleiding door het consultatiebureau. Het deelnamepercentage onder de reguliere kinderen is iets gezakt van 64%, naar 63% tot 58% in 2019.

Waar het non bereik (kinderen die niet naar de voorschool komen) in zit, wordt bijgehouden door het consultatiebureau. Er is afgesproken dat er per kwartaal met gemeente, voorschool en consultatiebureau van de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) gekeken wordt naar de instroom, uitstroom en de redenen van het non-bereik. Zo kunnen we vervolgens inzetten op het vergroten van het bereik door gerichte acties in de toeleiding.

Bron: Samen de juiste dingen goed doen. Onderwijsachterstanden tegengaan door beleid op voor- en vroegschoolse educatie in de gemeente Valkenburg aan de Geul (2019)

Alle gegevens omtrent indicatie en aanmelding zijn zowel door de GGD als de kinderopvang te vinden in het online portaal, ook op locatieniveau. Er is een relatief hoog non-bereik in de jaren waarin dit bijgehouden is. Het 'eigenaarschap' voor non-bereik (bijhouden van het non-bereik en de redenen hiervan) is niet heel duidelijk bij een partij belegd. De JGZ vertelt dat de afspraak is dat de locatiemanager in de gaten houdt of kinderen geplaatst worden. De kinderopvang geeft aan dat zij inderdaad contact opneemt met de ouder(s) van wie de peuter een indicatie heeft. Het is echter niet altijd duidelijk wie vervolgens verantwoordelijk is indien geen inschrijving volgt. De kinderopvang ervaart dat ouders soms zeggen dat ze nog iets van zich zullen laten horen, maar als dat niet gebeurt blijven vervolgacties meestal uit.

Een opvolging van acties kan op verschillende manieren gunstig zijn:

- Vergroting van het bereik, bijvoorbeeld door ouders te stimuleren hun kind aan te melden.
- Inzicht in de redenen waarom ouders niet kiezen voor deelname aan ve, zodat daar actie uit kan voortkomen.
- Beter inzicht biedt in het aantal benodigde kindplekken, want de indicaties geven dan een realistischer beeld.

Geïnterviewden weten dat sommige ouders niet kiezen voor de peuterspeelzaal, omdat zij meer dan 16 uur per week kinderopvang nodig hebben. Zij zijn dan wellicht onterecht in de veronderstelling dat hun kind maximaal 16 uur naar de opvang kan. Ook suggereren de gesprekspartners dat een deel van de ouders waarschijnlijk financiële drempels ervaart. In het huidige ve-financieringsstelsel van de gemeente betalen ouders de eerste 8 uur

opvang zelf en krijgen zij de volgende 8 uur gratis. De JGZ vraagt zich af wat ouders zullen doen nu zij geconfronteerd worden met stijgende energieprijzen. Niet alle ouders voldoen aan de voorwaarden voor kinderopvangtoeslag. Als bijvoorbeeld maar een van de twee ouders werkt, is er geen recht op kinderopvangtoeslag, dus de vraag is dan welke keuzes ouders gaan maken.

In het verleden vond viermaal per jaar overleg plaats tussen de JGZ en de gemeente over toeleiding en non-bereik. Dit heeft in 2021 ten gevolge van een tijdelijke personeelwisseling bij de gemeente niet plaatsgevonden. Ook coronamaatregelen zijn debet aan de discontinuïteit van het overleg JGZ-gemeente.

Conclusies

- Er zijn in het verleden afspraken gemaakt over wie verantwoordelijk is voor bijhouden (non)- bereik en de reden hiervan. Deze afspraken zijn niet bekend bij de huidige medewerkers van de GGD.
- In 2021 en een deel van 2022 heeft geen overleg plaats gevonden over (non) bereik, toeleiding en wachtlijsten kinderopvang.

4. Doorgaande lijn

4.1 Samenwerkende kindcentra (SKC's)

Elke voorschool is vanwege de ligging (in of direct naast de school) gekoppeld aan een vroegschool. Er zijn vier samenwerkende kindcentra:

- Peuteropvang Sibbe is gekoppeld aan Basisschool Heilig Hart in Sibbe. (SKC Sibbe)
- Peuteropvang Valkenburg is gekoppeld aan basisschool Valkenburg. (SKC Valkenburg)
- Peuteropvang Berg is gekoppeld aan de OBS Berg. (SKC Berg)
- Peuteropvang Broekhem is gekoppeld aan OBS Broekhem. (SKC Broekhem)

De vertegenwoordigers van de locaties zijn over het algemeen tevreden over de samenwerking. Wel constateren ze onderlinge verschillen in de mate van intensiteit ervan.

4.2 Overdracht

De overdracht van voorschool (kinderopvang) naar vroegschool (basisonderwijs) is essentieel voor een doorgaande lijn. Dat gebeurt over het algemeen naar volle tevredenheid, in ieder geval tussen de peuteropvang en kleutergroepen op dezelfde locatie. Waar men eerder weleens aanliep tegen het feit dat scholen vooral zaken regelden voor hun eigen kinderen, wordt er nu meer samengewerkt en samen gekeken naar wat alle kinderen nodig hebben.

Er is een gemeentelijk overdrachtsformulier. Er is echter niet altijd overstemming over de gegevens die overgedragen zouden moeten worden. De verschillende peuter- en kleutervolgsystemen die de locaties gebruiken en de verschillen in aanpak en programma's maken een efficiënte afstemming soms lastig. De partners zijn hierover met elkaar in gesprek. Er is geen behoefte aan uniformering of gebruik van hetzelfde kindvolgsysteem, maar men wil vooral elkaars taal leren spreken en elkaar beter leren kennen: "Je kunt op papier zetten wat je wilt, maar ik heb gemerkt dat als je begint met elkaar écht opzoeken en dingen samen te doen, dingen meteen de week erna ingevoerd kunnen zijn."

Waar de één gelooft in het opbouwen van contact door elkaar op een informele manier te ontmoeten, wil de ander liever gericht met elkaar van gedachten wisselen, bijvoorbeeld over de visie op leren en ontwikkelen van jonge kinderen. Het einddoel is hetzelfde: het verbeteren van het proces om tot een warme overdracht en een doorgaande lijn te komen.

Conclusies

- Er is een gemeentelijk overdrachtsformulier.
- De aard van de gegevens die worden overgedragen verschillen per locatie.
- De warme overdracht en doorgaande lijn verschillen per locatie.
- De gesprekspartners vinden dat de gemeente voldoende faciliteert als het gaat om het regelen van de warme overdracht.

4.3 Afstemming

Er is aandacht voor een doorgaande lijn (inhoudelijk, pedagogisch, didactisch en op gebied van ouderbetrokkenheid), maar de vier SKC's verschillen onderling in de mate waarin deze is gerealiseerd, met name op inhoudelijk niveau, zoals bijvoorbeeld afstemmen thema's en activiteiten.

Sommige SKC's werken gestructureerd aan het versoepelen van de overgang naar het basisonderwijs, bijvoorbeeld door de peuters en kleuters gezamenlijke activiteiten te laten ondernemen en door gezamenlijke momenten voor pm'ers en leerkrachten te organiseren. Andere SKC's zijn daar wat minder mee bezig. Dit is mede afhankelijk van de personen op de verschillende locaties. "Alles valt of staat met het enthousiasme en de nieuwsgierigheid naar elkaar tussen onderwijs en kinderopvang. Daarin kunnen we nog groeien, maar de randvoorwaarden zijn er allemaal." Daarnaast zijn er ook verschillen tussen SKC's vanwege verschillende populaties.

Men is tevreden over de samenwerking op organisatieniveau tussen MIK en de twee schoolbesturen (Innovo en Kom Leren), maar de kinderopvang constateert wel verschillen tussen de beide schoolbesturen.

Conclusies

- De vier locaties verschillen in de mate waarin een doorgaande lijn (inhoudelijk, pedagogisch, didactisch en op gebied van ouderbetrokkenheid) is gerealiseerd. Dit is mede afhankelijk van degenen die op de locaties werken en de inzet die zij plegen op dit gebied.
- De samenwerking op organisatieniveau tussen kinderopvang en onderwijs verloopt in het algemeen naar tevredenheid.

4.4 Knooppunten

Een belangrijk onderdeel van de doorgaande lijn zijn de Knooppunten. Dat zijn overleggen tussen ouders, (voor)school, JGZ, de lokale toegang en zo nodig andere betrokken kindpartners, waarin kinderen besproken worden die extra zorg en ondersteuning nodig hebben. Sinds een jaar hebben de Knooppunten een meer preventief karakter gekregen, wat prettig is voor ouders en waardoor scholen op tijd kinderen in beeld hebben waarbij er al hulp opgezet is. Dit verlicht hun zorgtaken. Het komt voor dat een locatiemanager de jeugdarts inschakelt om samen te kunnen bepalen of een kind klaar is om naar de basisschool te gaan.

De praktische invulling, zoals de frequentie, het al dan niet vastleggen van overlegmomenten van tevoren, aanwezige partijen e.d., van de Knooppunten verschilt per SKC. In principe zijn ze structureel ingebed in een jaarplanning. Het is ongeveer driemaal per jaar per locatie gepland, maar hoeft niet altijd door te gaan indien er geen kinderen zijn waarover zorgen bestaan. Ook hoeft niet altijd iedereen aanwezig te zijn. Omgekeerd kan een overleg tussendoor gepland worden indien dat nodig is, maar dat kost wel wat meer aan planning en organisatie.

De betrokkenen ervaren de ruimte die zij hierin hebben als positief. Elke locatie kan eigen accenten leggen afhankelijk van de behoefte. Waar de één de vaste afspraken zeer op prijs stelt, waardeert de ander juist het ad hoc karakter. Een enkele keer is er discussie over de

vraag of een Knooppuntoverleg nodig is. De locatiemanager van de kinderopvang initieert het overleg en het is van belang dat dit in goed overleg met de school gebeurt.

Een aandachtspunt voor de Knooppunten is dat iedere aanwezige partij in staat moet worden gesteld om beslissingen te nemen op dat moment, zodat de vaart in het proces blijft. Bij scholen en kinderopvang lijkt dit het geval, maar bij de JGZ en het samenwerkingsverband is dit nog niet altijd even makkelijk, zo geven scholen en kinderopvang aan.

De JGZ zou sommige kinderen vaker willen zien tijdens de voorschoolse periode, maar door het tekort aan jeugdverpleegkundigen lukt dit niet. Daardoor zijn zij sterk afhankelijk van signalen die zij vanuit de kinderopvang krijgen. De JGZ ervaart dat de pedagogisch medewerkers deze rol goed oppakken en hen weten te vinden. De JGZ constateert dat zij zelf soms wat terughoudender is met ingrijpen dan de kinderopvang.

Vroeger was er meer contact tussen de JGZ en de peuterspeelzalen, bijvoorbeeld omdat de gemeente tweemaal per jaar een bijeenkomst organiseerde voor pedagogisch medewerkers en de JGZ met als doel elkaar te leren kennen en verwachtingen van elkaar te verhelderen. Sinds corona is dit verwaterd en vanwege de werkdruk wordt er getwijfeld of dit weer opgepakt kan worden. Wel wordt de meerwaarde van dergelijke bijeenkomsten gezien.

Conclusies

- De Knooppunten zijn waardevol, zo vinden alle betrokkenen.
- Iedere aanwezige partij moet in staat zijn om snel beslissingen te nemen, zodat de vaart in het proces blijft.
- De vrijheid om ze naar behoefte te laten plaatsvinden wordt gewaardeerd door sommigen.
- Anderen vinden juist de vaste structuur prettig.
- De JGZ zou sommige kinderen vaker willen zien tijdens de voorschoolse periode, maar door het tekort aan jeugdverpleegkundigen lukt dit niet.
- De kinderopvang heeft de signalerende taak goed opgepakt volgens de JGZ.
- Kinderopvang en JGZ zouden weer jaarlijks of tweemaal per jaar bij elkaar kunnen komen om van elkaar te leren.

5. Ouderbetrokkenheid

Zowel in het beleidsplan als in de gesprekken die zijn gevoerd is veel aandacht voor ouderbetrokkenheid. De regio Zuid-Limburg doet mee aan het programma Kansrijke Start en de GGD voert de programma's Stevig Ouderschap, Voorzorg en Nu Niet Zwanger uit (indien gewenst). Daarnaast zijn er in de gemeente sinds kort gezinscoaches aan het werk. Zij werken vanuit het welzijnswerk of MEE. Er wordt regelmatig een beroep gedaan op de gezinscoaches en er is voldoende capaciteit beschikbaar, dus geen lange wachttijd.

Ook via de bibliotheek zijn er verschillende initiatieven om ouders bij de ontwikkeling van hun kind en het onderwijs te betrekken. Mede gezien de locatie van de bibliotheek bleek de drempel voor ouders vaak te hoog. "De bibliotheek moet naar ouders toe, in plaats van andersom" zo voeren sommige gesprekspartners aan.

Het oormerken van een deel van de subsidie voor ouderbetrokkenheid is als positief ervaren.

De coronamaatregelen hebben de implementatie van plannen op het gebied van ouders belemmerd. Alleen daarom al vinden de gesprekspartners het belangrijk om het betrekken van ouders opnieuw als een van de speerpunten van het beleid op te nemen. Onderwijs en kinderopvang benadrukken dat ouders een essentiële factor vormen voor het behalen van resultaten: "Anders blijft het iets wat we een bepaald moment aanbieden aan kinderen. Ouders heb je nodig voor structurele verandering van houding en gedrag." Het intensiveren van ouderbetrokkenheid is tevens één van de aandachtspunten die de Inspectie van het Onderwijs de gemeente heeft meegegeven.

De wensen die kinderopvang en onderwijs hebben, betreffen vooral het gebruiken van laagdrempelige manieren om met ouders in contact te komen en ouders met elkaar in contact brengen. Een voorbeeld is: speelgroepen in buurthuizen voor ouders en kinderen vanaf 0 jaar.

Opgang en onderwijs zijn 'in the lead' bij ouderbetrokkenheid, omdat zij ouders dagelijks zien. Zij kunnen bij de gemeente OAB-subsidie aanvragen voor activiteiten in het kader van ouderbetrokkenheid.

Conclusie

- Ouderbetrokkenheid blijft een belangrijk speerpunt, mede omdat de afgelopen jaren veel niet door kon gaan in verband met coronamaatregelen.

6. Taalbeleid

Het voorkomen en terugdringen van taalachterstanden is een belangrijke doelstelling van het onderwijsachterstandenbeleid, waarbij de focus ligt op jonge kinderen tussen 2 en 6 jaar. Het krijgt vorm via vve. Kinderopvang en scholen constateren taalachterstanden bij de kleuters. Het is dus belangrijk om taalachterstand, nadrukkelijk ook op het voorschoolse vlak, aan te blijven pakken, zo brengen zij naar voren. Zij benutten daarbij vve-programma's.

De rol van de bibliotheek binnen het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid is tot nog toe vrij beperkt. De bibliotheek kan geen OAB-middelen aanvragen. De scholen willen vooral een bibliotheek in de school of in de directe nabijheid. Het onderwijs en de bibliotheek weten elkaar, ondanks inzet van beide kanten, niet altijd goed te vinden en te benutten. Wel is er bij de bibliotheek enthousiasme en bereidheid om een grotere rol te spelen. Dat kan op het gebied van leesbevordering en op het gebied van ouderactiviteiten. Beide bespreken we hieronder.

6.1 Leesbevordering

De bibliotheek heeft programma's en materialen die geschikt zijn om taalachterstand te voorkomen en te bestrijden, zoals Boekstart, Muziek op schoot, het Boekstartkoffertje en de Boekstarttrommel. De bibliotheek kampt echter met personeelsgebrek en kan geen leesconsulent vinden. Het faciliteren van Boekstart in de kinderopvang is een wens van de bibliotheek voor de komende beleidsperiode. Dit geeft de bibliotheek tevens een steviger positie bij overleg met scholen en kinderopvang. Tot nu was de bibliotheek slecht incidenteel aanwezig bij bijvoorbeeld het directeurenoverleg (DIVA) en dan vooral in het kader van kennismaking. Iets regelmatig aansluiten kan de samenwerking verbeteren. Ook de nieuwbouw van kindcentrum Berg biedt kansen om samenwerking te intensiveren, omdat dan kinderopvang, onderwijs en de bibliotheek in hetzelfde gebouw zitten.

6.2 Ouderactiviteiten

Taalbeleid betreft ook het ondersteunen van laaggeletterde ouders bij de manier waarop ze de ontwikkeling van hun kind kunnen stimuleren. De bibliotheek werkt met een gezinsaanpak en heeft veel aanbod voor (laaggeletterde) ouders. Er is samenwerking met de vve-coördinator. De bibliotheek zou deze rol willen versterken en verbinden aan het onderwijsachterstandenbeleid. De SKC's kunnen dienen als 'vindplaats' voor deze groep ouders. Dan is het nuttig als professionals in kinderopvang en onderwijs alert zijn op laaggeletterdheid onder ouders en kennis hebben van de manier waarop zij dit kunnen signaleren en er met ouders over kunnen praten. Zij kunnen ouders dan vervolgens wijzen op de mogelijkheden die er binnen de gemeente zijn.

Conclusies

- Het taalbeleid is een belangrijk aandachtspunt en kan versterkt worden door ook de bibliotheek een rol te geven in het onderwijsachterstandenbeleid.

- De dialoog tussen bibliotheek, kinderopvang en onderwijs is essentieel om te zorgen dat vraag en aanbod ook op elkaar aan zullen sluiten.
- De bibliotheek speelt een belangrijke rol bij het tegengaan van laaggeletterdheid.

7. Overlegstructuren

De gemeente kent diverse overlegstructuren, sommige op bestuursniveau, andere meer gericht op afstemming over praktische zaken en/of bedoeld om een goede overdracht en een doorgaande lijn te realiseren. In het beleidsplan staat hierover: *‘De gemeente is regievoerder voor VVE. We maken beleid met duidelijke ambities en concrete doelen en geven sturing en coördinatie om VVE te realiseren en te borgen.’* Om die reden heeft VVE een plek in het integraal huisvestingsplan, in de nieuwe Lokale Ontwikkelings Agenda (LOA) en is het onderwerp van gesprek in het Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) met de schoolbesturen. Daarnaast is er op lokaal niveau een regulier overleg over VVE in het directeurenoverleg Valkenburg (DIVA), waar schooldirecteuren en locatiemanagers van de voorscholen bij aanwezig zijn. Voorts is er overleg op operationeel niveau per IKC waar de gemeente desgewenst kan aanschuiven en met alle IKC’s en de gemeente tezamen om de stand van zaken te bespreken, te evalueren en van elkaar te leren. Tot slot is voorzien in een apart overleg over toeleiding en bereik tussen de voorschool en de JGZ.

Uit de gesprekken komt naar voren dat de overlegvormen als nuttig worden ervaren. Men is positief over de contacten die er binnen de gemeente zijn. De verschillende partijen weten elkaar binnen de gemeente, maar ook binnen de regio Maastricht-Heuvelland, over het algemeen goed te vinden. De lijnen vanuit het veld met de gemeente zijn kort, waardoor er snel geschakeld kan worden.

In het OOGO Maastricht-Heuvelland zijn resultaatafspraken VVE gemaakt. Ook zijn er samenwerkingsafspraken gemaakt. Als centrale doelstelling is geformuleerd: *‘Op weg naar een inclusieve samenleving met inclusiever onderwijs, gericht op preventie, thuisnabij vormgegeven in krachtige, energieke voorscholen en scholen (kindcentra) met voldoende ondersteuning vanuit jeugdhulp, jeugdgezondheidszorg, maatschappelijk werk, via intensieve interprofessionele samenwerking: vindplaats wordt onze gezamenlijke werkplaats.’*

Niet altijd zijn de afspraken die op bestuurlijk niveau gemaakt zijn, bekend bij de scholen en de kinderopvanglocaties. De gemeente ervaart dit als belemmerend bij het realiseren van de afspraken op operationeel niveau.

Het directeurenoverleg (DIVA) waarin de gemeente, directeuren basisscholen en locatiemanagers kinderopvang met elkaar overleggen, komt viermaal per jaar bij elkaar. Alle betrokkenen ervaren dit overleg als effectief en nuttig, omdat er veel zaken besproken worden en men daardoor goed op de hoogte is. De bibliotheek zou graag wat vaker aansluiten bij dit overleg.

De JGZ had regelmatig overleg met de gemeente en kinderopvang over (non)bereik, toeleiding en wachtlijsten, maar dat is door corona en personeelwisseling op een laag pitje komen te staan. De gemeente zou dit graag weer oppakken.

Binnen het team Sociale Ontwikkeling en Burgerkracht van de gemeente wordt intern over verschillende onderwerpen en beleidsterreinen uitgewisseld. Men constateert dat dit ook en juist van belang is voor het onderwijsachterstandenbeleid. Zo is er bijvoorbeeld een relatie

met armoedebeleid, met beleid op het gebied van mentaal welbevinden en beleid op het gebied van sport en beweging en ook jeugdbeleid.

Conclusie

- Schooldirecteuren en locatiemanagers zijn niet altijd bekend met de gemaakte beleidsafspraken op bestuursniveau. Dit bemoeilijkt het vertalen van deze afspraken naar de uitvoering.

8. Monitoring en verantwoording

Monitoring en verantwoording maken onderdeel uit van het onderwijsachterstandenbeleid. De gemeente moet tegenover het Rijk verantwoording afleggen over de besteding van de middelen. Omdat de gemeente nog maar relatief kort GOAB-budget krijgt, is dit thema pas enige tijd geleden op de agenda gekomen, mede geïnitieerd door de aanbevelingen van de Inspectie. Samen met andere gemeenten in de regio Maastricht-Heuvelland is besloten gebruik te maken van de Peutermonitor van Innovatie013 om vve te monitoren. De peutermonitor bestaat uit een kwantitatief gedeelte (subsiestromen, indicatiestelling, non-bereik etc.) en een kwalitatief gedeelte (het bijhouden van de ontwikkelingen die kinderen doormaken). De besturen kinderopvang en onderwijs zijn betrokken geweest bij het totstandkoming van de opdrachtomschrijving voor de aanbesteding van de peutermonitor.

Ve-monitor

Kinderopvang en onderwijs hechten aan het bijhouden van de ontwikkeling van peuters en kleuters, maar het monitoren van de ontwikkeling van kinderen via de werkwijze van de Peutermonitor, stuit op weerstand. Men heeft moeite met de technische insteek en de visie op kindontwikkeling die aan de monitor ten grondslag ligt. Ook wil men niet strikt cijfermatig meten. De kinderopvang en het onderwijs zoeken naar manieren om monitoring op een andere manier uit te voeren. Belangrijke uitgangspunten die zij hierbij hanteren, zijn:

- Ook het proces mee laten tellen in plaats van alleen de uitkomst.
- Het mag geen verzwaring van de werkzaamheden voor kinderopvang en scholen opleveren.
- Het moet aansluiten bij systematiek die kinderopvang en onderwijs al hanteren.

Verantwoording subsidies

Jaarlijks stelt het Diva een agenda SKC/LOA op en evalueert deze. Ieder schooljaar dienen kinderopvang en onderwijs aanvragen in voor een subsidie in het kader van het onderwijsachterstandenbeleid en leggen zij verantwoording af over de besteding van de middelen.

Onderwijs en kinderopvang vinden dat zij (te)veel moeten verantwoorden, niet alleen voor GOAB, maar ook voor andere 'potjes'. Daarnaast vinden zij het lastig dat het een jaarlijks proces is (aanvraag en verantwoording). Zij willen meer duidelijkheid over procedures: "Het is niet dat het nu helemaal niet loopt, maar er is wel heel veel van alles en het is niet altijd duidelijk wat nou precies bij wat hoort." Voorts geven zij aan dat het prettig zou zijn om lange termijn plannen te kunnen maken en dus langer dan een jaar vooruit te kijken. Hierdoor kan men plannen beter inbedden in een langetermijn visie en beleid. Ook verhoogt een lange termijnplanning eigenaarschap.

Conclusie

- Onderwijs en kinderopvang hebben een voorkeur voor het werken met langere periodes dan een jaar.

9. Relatie met andere beleidsterreinen

Het onderwijsachterstandenbeleid is gerelateerd aan andere beleidsterreinen binnen de gemeente, zoals armoedebeleid en sportbeleid. Bewegen, gezonde voeding en goed in je vel zitten zijn onderwerpen waar de gemeente veel mee bezig is en die ook verband houden met het tegengaan/verminderen van taal- en andere ontwikkelingsachterstanden bij kinderen.

9.1 De gemeente

Gemeentelijke beleidsmedewerkers van de afdeling Sociaal Domein zien een aantal directe aangrijpingspunten voor een verbinding met het gemeentelijke onderwijsachterstandenbeleid de komende vier jaar.

Combinatiefunctionarissen

Vanuit de gedachte dat scholen graag ontzorgd willen worden, functioneren momenteel twee combinatiefunctionarissen. Deze hebben een plek binnen de scholen verworven en de scholen zijn positief: “Ze functioneren daadwerkelijk als brug tussen gemeente-onderwijs-sport/cultuur”.

Mentale gezondheid

Gezinscoaches, jongerenwerkers en de toegang Jeugd kunnen een rol spelen bij het bevorderen van de mentale gezondheid van kinderen.

9.2 Onderwijs en kinderopvang

Ook vanuit onderwijs en kinderopvang zijn er dwarsverbanden genoemd.

Integraal beleid

Vanuit het onderwijs is er behoefte aan meer samenhang tussen verschillende beleidsterreinen en subsidiestromen: “De gemeente zet misschien soms te veel losse activiteiten uit.” Sommigen missen een overkoepelende gemeenschappelijke visie en duidelijke beleidskaders die kunnen helpen bij het voeren van een integraal beleid.

Er is in het OOGO een gemeenschappelijke visie opgesteld. De kern van deze visie is: *Vindplaats wordt werkplaats*. Scholen ervaren dit echter anders. Zij vinden dat zij te vaak fungeren als ‘vindplaats’ van ouders en kinderen om beleidsmaatregelen uit te voeren en zij voelen dit als taakverzwaring.

School en Omgeving

Schoolbesturen zijn enthousiast over deelname aan de rijksregeling School en Omgeving (voorheen de Rijke schooldag). De scholen willen hierin gezamenlijk optrekken en verschillende subsidiestromen, vanuit rijk en gemeente, met elkaar verbinden. Ouderbetrokkenheid en het verbinden van de thuis- en schoolomgeving zullen belangrijke onderdelen vormen van School en Omgeving.

Conclusies

- Er is een aantal dwarsverbanden in het gemeentelijk beleid te zien tussen onderwijs-achterstandenbeleid en andere beleidsterreinen. De gemeente wil die graag benutten en expliciet maken.
- Scholen wijzen op het gevaar dat zij door de gemeente vooral als 'vindplaats' van kinderen en ouders worden gezien.

10. Conclusies en aanbevelingen

Voor deze evaluatie zijn beleidsstukken gelezen en zijn relevante personen uit kinderopvang, onderwijs, JGZ, bibliotheek en gemeente geïnterviewd (zie bijlage). Op basis daarvan trekken we in dit hoofdstuk een aantal conclusies en formuleren we aanbevelingen.

10.1 Beleid huidige periode

Het beleidsplan voor de huidige periode (2019-2022), de resultaatafspraken en de overleggen in het kader van onderwijsachterstandenbeleid laten zien dat het gemeentelijke onderwijsachterstandenbeleid op een degelijke manier is neergezet en ontwikkeld, samen met besturen. De betrokkenen zijn overwegend positief over het beleid, zowel over de totstandkoming als over de uitvoering. De gemeente krijgt lof over de bereikbaarheid en communicatie, de proactieve houding, de bereidheid om mee te zoeken naar oplossingen en de ruimte en vrijheid die zij biedt.

Na deze eerste periode staat er een duidelijke structuur. In de komende periode biedt deze een goede basis om op verder te bouwen.

10.2 Komende beleidsperiode

Voor de komende beleidsperiode (2022-2026) is een landelijk kader vastgesteld. In een brief van 21 september 2022 over het 'Interbestuurlijk Toezicht door de Inspectie van het Onderwijs' lezen we: 'We willen u erop attenderen dat u verplicht bent jaarlijks afspraken te maken over de doelgroepdefinitie, de toeleiding, het bereik, de doorgaande lijn en de resultaten vroegschoolse educatie, zoals deze zijn beschreven in de wet- en regelgeving. Daarnaast dient u minstens jaarlijks overleg met betrokken partijen binnen uw gemeente te voeren over - het voorkomen van segregatie; - het bevorderen van integratie; - het bestrijden van onderwijsachterstanden; - de afstemming over inschrijvings- en toelatingsprocedures en het uit het overleg voortvloeiende voorstel van het bevoegd gezag van in de gemeente gevestigde scholen om tot een evenwichtige verdeling van leerlingen met een onderwijsachterstand over de scholen te komen. Dit overleg is gericht op het maken van afspraken die zoveel mogelijk het karakter hebben van meetbare doelen.'

De onderwerpen waar de gemeente lokale afspraken over maakt en verantwoording aflegt aan het Rijk betreffen dus: doelgroepdefinitie, toeleiding, bereik, doorgaande lijn en de resultaten vroegschoolse educatie. Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor het tegengaan van segregatie.

Voor elk van deze onderwerpen formuleren we hieronder conclusies en aanbevelingen op basis van de evaluatie.

1. Doelgroepdefinitie, toeleiding en bereik

De doelgroepdefinitie wordt breed gedragen, de indicatiestelling is goed geregeld. Ook de manier waarop vervolgens de toeleiding vorm krijgt, is duidelijk. Het non-bereik is echter hoog en het is niet duidelijk om welke redenen ouders besluiten hun kind niet aan te melden bij een

peuterspeelzaal met voorschoolse educatie. Ook krijgt een eerste contact met ouders dikwijls geen vervolg. Onduidelijk is bij de uitvoerders wie verantwoordelijk is voor het bijhouden en evalueren van non-bereik, zo blijkt uit de gesprekken.

Aanbevelingen

De afspraken die in het verleden zijn gemaakt over toeleiding en non-bereik (incl. redenen voor non-bereik) opnieuw vastleggen.

De oorzaken voor non-bereik analyseren en hier mogelijke oplossingen voor bedenken, zodat het bereik vergroot kan worden.

2. Doorgaande lijn

De SKC's werken allen aan een doorgaande lijn en een heldere overdracht. De betrokkenen zijn in het algemeen positief over de overdracht en de samenwerking. De Knooppunten voorzien in een behoefte en werken naar tevredenheid.

Aanbeveling

Aandachtspunt is dat het binnen de SKC's weliswaar goed geregeld is, maar dat de overdracht van peuters die van elders komen, verbeterd zou kunnen worden. Hiervoor zijn ook afspraken buiten de gemeente nodig. Omdat MIK en de schoolbesturen ook regionaal werken, biedt dit een ingang.

3. Resultaten voor- en voerschoolse educatie en monitoren

In de Resultaatafspraken is op bestuurlijk niveau vastgelegd welke doelen bereikt zouden moeten worden met vve. De indruk bestaat dat niet alle betrokkenen op locatieniveau op de hoogte zijn van deze doelen. Ook ontbreekt het aan duidelijke afspraken over monitoren en evaluatie van de resultaten op kindniveau.

Tot nog toe was de aandacht vooral gericht op de uitvoering van het beleid en wat minder op het meten van resultaten. Samen met andere gemeenten in de regio Maastricht-Heuvelland en in afstemming met besturen is besloten om de Peutermonitor van Innovatie013 te benutten om vve resultaten te monitoren.

Een belangrijk onderwerp is dus: hoe wordt vastgesteld wat er bereikt wordt? Dat is in de eerste plaats van belang voor degenen die het beleid uitvoeren. Zij kunnen aan de hand van resultaten bepalen of ze de goede dingen doen en of zij die dingen ook op de goede manier doen. Daarnaast is de gemeente verplicht om aan het Rijk de inzet van de GOAB-middelen te verantwoorden. Ook de Inspectie beveelt aan om inzicht te krijgen in de kwaliteit van het vve-aanbod en de resultaten van de besteding van de OAB-middelen. Tenslotte is het voor de gemeente zelf van belang om zicht te hebben op de doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid. Over vier jaar moet de gemeente de komende periode immers opnieuw verantwoorden en een nieuw beleidsplan maken op basis van inzicht in resultaten die al of nog niet bereikt zijn.

Aanbevelingen

Besturen en gemeente gaan in gesprek met scholen en kinderopvang over de wijze waarop de resultaatafspraken geïmplementeerd kunnen worden. Het zicht krijgen op de ontwikkeling van kinderen op de vier onderscheiden ontwikkelingsgebieden vormt de start.

Gezien de weerstand, is het raadzaam om een open dialoog te starten over het bijhouden van de resultaten van het GOAB met besturen, directeuren en locatiemanagers uit kinderopvang en onderwijs. Wat vinden partijen een passende manier van verantwoorden van de subsidies en op welke manier kan dat aansluiten bij de nu gehanteerde systematiek door partijen (kwaliteitszorg, peuter- en leerlingvolgsysteem)? Met andere woorden: hoe monitoren kinderopvang en onderwijs zelf de kwaliteit van vve en de ontwikkeling van doelgroeppeuters en -kleuters? En op welke manier kunnen zij de gemeente inzicht geven zonder dat dit leidt tot een verhoging van de werkdruk?

4. Overleggen

De overlegstructuur is helder en betrokkenen zijn tevreden. Met name het Directeurenoverleg – DIVA – kan op ruime steun rekenen. Sommige partijen, zoals de bibliotheek, hebben de behoefte om regelmatig aan te sluiten.

De communicatie tussen de verschillende lagen, met name die tussen besturen en de professionals op de werkvloer kan verbeterd. Beleidsafspraken die worden gemaakt in het OOGO komen niet altijd op de werkvloer terecht.

Aanbevelingen

Het DIVA kan nog beter benut worden als naast de vaste partners ook regelmatig andere relevante betrokkenen aansluiten. Dat kan op twee manieren: enkele keren per jaar een breed overleg of juist per keer op basis van de agenda gericht anderen uitnodigen. Dat kunnen ook gemeenteambtenaren zijn in het kader van afstemming op andere beleidsterreinen (sport, armoede, welzijn).

De besturen kunnen gestimuleerd worden om hun directeuren en locatiemanagers beter op de hoogte te brengen van gemeentelijke afspraken in het kader van het GOAB.

10.3 Overige onderwerpen gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid

1. Ouderbetrokkenheid

Ouders zijn een onmisbare partner in de voor- en vroegschoolse educatie en daarna. De voorscholen en de basisschool kunnen samenwerken met ouders aan een zo goed mogelijke start van doelgroepkinderen in het basisonderwijs en de verdere schoolloopbaan. Het versterken van ouderbetrokkenheid was een van de prioriteiten in het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid. Ook het onderwijs, de kinderopvang en de jeugdgezondheidszorg geven aan dit als speerpunt te zien. Door de coronamaatregelen kon veel niet doorgaan en daarom is het (opnieuw) vormgeven van ouderbeleid nog urgenter geworden.

Aanbevelingen

Het thema ouderbetrokkenheid zal opnieuw een centrale plek krijgen in het beleid. Daarbij is het raadzaam om met elkaar (alle SKC's) afspraken te maken over de visie op en de uitgangspunten van ouderbeleid. Zo kan bijvoorbeeld afgesproken worden dat partijen uitgaan van de kracht van ouders en van wat ouders zelf wensen, weten en kunnen. Ook op die manier ontstaat een doorgaande lijn tussen voorschool en basisonderwijs.

2. De rol van de bibliotheek

De bibliotheek speelde tot nog toe een bescheiden rol en wil graag meer betrokken zijn bij het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid.

Aanbevelingen

De bibliotheek kan scholen ondersteunen bij leesbevordering, een belangrijke voorwaarde voor begrijpend lezen. Ook kan de bibliotheek duidelijker met kinderopvang en onderwijs werken aan het tegengaan van laaggeletterdheid, ook van ouders. Dat betekent dat samenwerking tussen de scholen en kinderopvang enerzijds en de bibliotheek anderzijds opgenomen kan worden in het nieuwe beleid.

10.4 Samenhang in het beleid

Er is een roep om meer samenhang en verbinding binnen het gemeentelijke beleid. Een gezamenlijk ontwikkelde visie zou daarvoor het fundament moeten bieden. Daarbij is aandacht voor duurzaamheid van het beleid gewenst met een plan voor de langere termijn. Betrokkenen vinden dat er veel verschillende kortlopende subsidieregelingen zijn die ogenschijnlijk geen verband met elkaar houden en voor aanvragers veel werk met zich meebrengen. Ook ervaren zij dat de school door het beleid nogal eens vooral als vindplaats voor ouders en kinderen wordt gezien. Zij willen niet alleen als 'doorgeefluik' fungeren.

Aanbevelingen

Scholen en besturen werken met een vierjaarscyclus met schoolplannen en met jaarplannen. Te overwegen valt om de GOAB-planning daarbij zoveel als mogelijk aan te laten sluiten en dit model ook bij de kinderopvang te hanteren. Dat kan dan betekenen dat onderwijs en kinderopvang gezamenlijk aangeven hoe zij ambities en doelen - ook en juist op de langere termijn - wensen om te zetten in activiteiten; wat daarvoor nodig is en hoe zij resultaten meten.

Gemeente en besturen benutten deze informatie om de ambities en doelen bij te stellen en onderzoeken of de gemeentelijke beleidscyclus voor het GOAB hierbij aan kan sluiten.

Bijlage 1 De interviewleidraad

Blok 1 Algemene terugblik

1. Op welke manier was u betrokken bij het gemeentelijk onderwijssachterstandenbeleid van de afgelopen jaren?

[Welke rol hebt u gespeeld bij de totstandkoming, bij het vaststellen van doelen en bij de uitvoering? Wat vindt u van de rol die u had?]

2. Hoe kijkt u in het algemeen terug op het onderwijssachterstandenbeleid?

[Waar bent u trots op, wat is er bereikt, hoe weet u dat, wat kan beter?]

Blok 2 Ingezette maatregelen / uitvoering

1. Welke maatregelen / interventies zijn ingezet?

2. Hoe is de uitvoering daarvan verlopen?

[Is het verlopen zoals voorgenomen? Waarom wel / niet?]

3. Wat werkte wel en wat juist niet? Waarom?

Blok 3 Opbrengsten

1. In hoeverre zijn de geformuleerde beleidsdoelen en streefwaarden gerealiseerd?

[Waardoor zijn doelen wel of niet behaald?]

2. Wat is tot stand gekomen dankzij het onderwijssachterstandenbeleid?

[Bereik, producten, diensten en activiteiten; opbrengsten voor kinderen, voor professionals kinderopvang, voor professionals onderwijs, voor de gemeente etc.]

3. Wat zijn de werkzame elementen van de maatregelen in het onderwijssachterstandenbeleid?

Blok 4 Afstemming en samenwerking

1. Met welke organisaties werkt u samen in het kader van onderwijssachterstandenbeleid? Hoe verloopt de samenwerking?

2. Aan welke overlegvormen neemt u deel? Hoe beoordeelt u dit overleg? Wat leverde het uw organisatie op?

3. Aan welke vormen van gemeentebrede kennisdeling neemt men deel? Wat leverde het uw organisatie op?

4. Welke rol heeft de gemeente gespeeld bij het onderwijsachterstandenbeleid? Wat vindt u daarvan?
5. Hoe beoordeelt u in het algemeen de samenwerking en afstemming in het kader van het onderwijsachterstandenbeleid?

Blok 5 Toekomst

1. Wat zijn de prioriteiten voor de komende vier jaar als het gaat om het vergroten van de kansen van kinderen die tot de doelgroep van het onderwijsachterstandenbeleid behoren?
2. Welke ambities hebt u voor de eigen organisatie in dat opzicht?
3. Wat is daarvoor nodig?

[Bijvoorbeeld: kennisdeling, deskundigheidsbevordering, samenwerking, budget, andere vormen van ondersteuning. Vanuit de eigen organisatie, van andere organisaties en van de gemeente]

4. Welke overlegvormen / sturing vanuit de gemeente heeft u nodig om de ambities te realiseren?
5. Heeft u, als partner, zelf onderwerpen waarvan u vindt dat ze binnen het gemeentelijke onderwijsachterstandenbeleid passen? Mist u activiteiten?

Zijn er nog onderwerpen niet aan de orde gekomen die u graag aan ons mee wilt geven?

Bijlage 2 De geïnterviewden

- Beleidsmedewerker Sociaal Domein: Monique Strik
- Jeugdarts en Jeugdverpleegkundigen JGZ-GGD: Claire Muijtjens, Monique Nietsen, Anja Bekkers, Ada Verstraten
- Team Sociale Ontwikkeling en Burgerkracht: Hannah Kamps, Shirley Quodbach, Ruth Linders, Frans Kuijpers, Remco Vijgeboom, Judith Leunissen, Tim Bödicker, Monique Strik
- Schoolbestuur Kom Leren: Jeroen van Dorst
- Bibliotheek: Pollie Kaal
- MIK kinderopvang: Brigitte Siezenis en Ineke Keller
- OBS Berg, Peter Otermans (directeur) en Nina Beuker (ib-er)
- OBS Broekhem, Eefje de Wever (directeur) en Andrea Dinse (ib-er)
- Basisschool Heilig Hart (Sibbe), Irene Hermens (directeur) en Nicole Geijselaars (ib-er)
- Basisschool Valkenburg, Irene Hermens (directeur) en Nicole Geijselaars (adjunct-directeur en ib-er)

Colofon

Titel	Evaluatie gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid Valkenburg aan de Geul
Auteur	Karin Hoogeveen & Carlijn Waaijer
Datum	5-12-2022
Project	Evaluatie onderwijsachterstandenbeleid Valkenburg aan de Geul (TR1948)

Sardes
Postbus 2357
3500 GJ Utrecht (NL)
T+31(0)30 23 26 200
www.sardes.nl

© Sardes 2022

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, op welke andere wijze dan ook, zonder vooraf schriftelijke toestemming van de uitgever.

Sardes

Postbus 2357

3500 GJ Utrecht

Lange Viestraat 371

3511 BK Utrecht

☎ (030) 232 62 00

@ secretariaat@sardes.nl

🌐 www.sardes.nl

🐦 @SardesUtrecht

📘 facebook.com/sardesBV

